

Honnan hová: az ODR fejlesztéséről

A TIOP-1.2.3 és TÁMOP-3.2.4 pályázatoknak köszönhetően lehetőség nyílik az ODR lelőhely-adatbázis korszerűsítésére, a MOKKA-val történő egyesítésére. A pályázat nyertesei az e-Corvina Kft. és a Monguz Kft. lettek. A két cég MOKKA fejlesztés végrehajtója is, ez biztosítja a folyamatos együttműködést, integrációt, a duplán elvégzett fejlesztés elkerülését (pl. könyvtár-adatbázis), párhuzamos feladatokat a két rendszer megosztva illetve közös eljárásokat használva közösen végzi

A jelenlegi ODR sikeresen teljesítette azt az eredeti célkitűzését, hogy megkönnyítse a könyvtárközi kölcsönzést. Legutóbb 2003-ban került sor a jelenleg több mint 1100 regisztrált könyvtár számára szolgáltatást nyújtó, évi kb. negyvenezer kérést közvetítő rendszer jelentős fejlesztésére. A rendszer a kérések közvetítése mellett lehetőséget ad a könyvtárosok számára adataik saját kézben tartására, gondozására is (noha ezt a lehetőséget sajnos nem minden könyvtár használja ki). A szerver állapota részleges működést tesz lehetővé. Csak a kérést továbbítja az ODR, annak teljesüléséről nem tud, így csak korlátozott statisztika nyújtására képes. Továbblépési lehetőséget a kérés útjának követéséhez a DEENK esetében tesz lehetővé, ugyanis itt közvetlen kapcsolat épült ki a könyvtárközi nyilvántartással.

A megújuló szolgáltatás az országos fejlesztésekhez nyújt hozzáférést, ezekre épít (OSZK, ME, SZTE, PE, DEENK együttműködése, korábbi előadásokban már hallhattunk ezekről a konferencián). Olvasói szolgáltatásokat is nyújt, egy kezdőpont ezek eléréséhez, átlépési lehetőség pl. antikváriumokhoz, saját könyvtárhoz. Integrációt valósít meg a MOKKA rendszerrel, illetve más kapcsolódó adatbázisokkal (pl. Cikkarchívum), biztosítva a továbbfejleszthetőséget, amely egyrészt további külső adatszolgáltató rendszerbe integrálását, másrészt újabb szolgáltatások fejlesztését jelenti. Az integráció jelen van az ODR és az egyes IKR-ek között is, hogy a könyvtárosok a saját helyi rendszerükből is elérhessék az ODR funkciókat. Az új rendszer képes lesz teljes körű, részletes statisztikák szolgáltatására is. A résztvevő könyvtáraknak az adatok karbantartásába történő nagyobb fokú bevonásával lehetőség lesz a szolgáltatás minőségének javítására, ezáltal ugyanakkor a felelőségük is nőni fog azok minőségéért. A fejlesztés a könyvtárak körében végzett korábbi igényfelmérés eredményeinek figyelembe vételével történik.

Építve a MOKKA által biztosított bibliográfiai adatbázisra és adatfeltöltő mechanizmusokra a rendszer az alábbi csomópontok köré szerveződik:

- példánytár és lelőhely-adatbázis,
- könyvtárakat és szolgáltatásaikat nyilvántartó adatbázis,
- könyvtárközi kérésadminisztrációs rendszer,
- felhasználó-azonosítás és nyilvántartás.

Mindezen elemeket átfogja a Portál, melyen keresztül a szolgáltatások elérhetővé válnak.

Példánytár és lelőhely-adatbázis: míg a bibliográfiai és példányadatokat gyűjtését és fogadását a MOKKA végzi, ez az elem a példány- és lelőhelytárhoz szükséges adatokat, folyóirat információkat továbbítja az ODR felé. A MOKKA bibliográfiai rekordjait részletes példány- és hozzáférési információkkal egészíti ki, ezek alapján állítja össze a felhasználói felület azokat a felhasználóknak szóló ajánlásokat, amelyek a dokumentum megszerzését segítik. Tartalmazza a „nekem is megvan” funkciót, mely főként a kisebb könyvtárak számára nyújt példány-bejelentési lehetőséget. Egységes, egy pontos adatkapcsolat épül ki az IKR-ek és a központi rendszer között feltöltés, illetve központilag szervezett aratás révén. A MOKKA felületén indított keresésekből át lehet lépni az ODR szolgáltatásokhoz, az ODR felületén pedig a MOKKA katalógus részletezettségének megfelelő keresésre nyílik lehetőség. Folyóiratok esetén részletes állományadatokat kínál az év szintjén, illetve teljesség szerint. A példánytípus megadása megmutatja, hogy az adott típusú példányokra a tulajdonos könyvtár milyen szolgáltatásokat vállal.

Könyvtárakat és szolgáltatásaikat nyilvántartó adatbázis: könyvtárak, szolgáltatási pontok és gyűjteményeik könyvtárközi kérések leadásához és menedzseléséhez szükséges adatainak (pl. elérhetőségek, tájékoztató információk, tarifák, szolgáltatások) nyilvántartását szolgálja. A központi katalógushoz kapcsolódó példánytárban tárolt adatok beviteléhez és szolgáltatásához (pl. kódfeloldás) a törzsadatlisták nyilvántartása is itt lesz, csakúgy, mint a jogosultságkezelési szolgáltatás a különböző funkciók és szerepkörök meghatározásával. Az elem más nyilvántartások számára is tud adatot átadni. Szerkezeténél fogva egyszerűbbé válik a szervezeti változások (pl. könyvtárak egyesülése, állománymozgások) követése.

Könyvtárközi kérésadminisztrációs rendszer: kérések továbbítását végzi az olvasótól annak „saját könyvtára” felé, a rendszerben megtalált, illetve meg nem talált dokumentumokra (Üres kéréslapos kérés) a korábbi funkciók (könyvtáros által indított kérések) megőrzése mellett. A kérések útjának folyamatos végigkövetése státuszváltozásokkal történik az olvasó és a könyvtáros számára egyaránt. Kommunikációjuk a rendszeren belül történik, egyszerűsítve az ügyintézését. Teljes értékű saját könyvtárközi nyilvántartásként funkcionál (saját kérésszámozás, sablonok, statisztikák) azon könyvtárak számára, melyek ezt használni kívánják, testreszabhatóságot nyújtva a használat teljességét illetően. „Posta” szolgáltatást biztosít a szkennelt dokumentumok továbbításához a használatát szabályozó DRM megoldással kiegészítve.

Felhasználó-azonosítás és nyilvántartás: feladata az olvasók hiteles azonosítása (mely könyvtárba van beiratkozva), itt található az olvasói profil létrehozásának lehetősége (az olvasó „saját könyvtára/i”, kedvenc könyvtára/i megadása, feladott kérései és azok státuszai, statisztika, alert szolgáltatás, saját megjelenítési formátum megadása).

Mindezen szolgáltatások mögött álló technológiát kollégáink ismertetik.